

A FRANCIA EGYETEMI KÖNYVTÁRAK PROBLÉMÁIRÓL

Journées d'étude des bibliothèques universitaires (Paris, 30 novembre - 1. décembre 1961.) = B.Bibl.Fr. 7.ann.1962. 2.no. 51-85.p.
Az egyetemi könyvtárak munkaértekezlete. Párizs, 1961. nov.30-dec.1. (3.2)

A francia Könyvtáriügyi Főigazgatóság (Direction des Bibliothèques de France) 1961. november 30-án és december 1-én tartotta Párizsban ötödik alkalommal az egyetemi könyvtárak problémáinak megvitatására

szentelt, ún. tanulmányi napokat (Journées d'étude des bibliothèques universitaires).

Az egybegyűlt - főleg egyetemi könyvtárosokból álló - meghívottakkal három ülésen tárgyalták az időszerű kérdéseket.

Az I. ülés expozéját J. Cain könyvtáriügyi főigazgató tartotta. Röviden összefoglalva ezeket mondotta:

A megbeszélés a szőnyegre kerülő kérdés fontossága tekintetében messze meghaladja az előzőket. A felsőoktatási reform következményeképpen ui. időszerűvé vált az egyetemi könyvtárak átszervezése. Ennek alapelveit kell tisztáznunk.

A felsőoktatási reformot az egyetemre töduló ifjúság számának az utóbbi évek során tapasztalt s a következő évtizedben várható nagymérvű emelkedése tette szükségesé. Az első világháborút megelőző évben az egyetemi hallgatók száma 4200-t tett ki. Ez a szám az idők folyamán így alakult:

1939	80 000
1948/1949	116 000
1959/1960.	190 405

Közeljövőben várható alakulása:

1964/1965.	327 152
1967/1968.	440 940
1969/1970.	505 936

Ez annyit jelent, hogy az 1969/1970. tanévre beiratkozók száma az 1959/1960. tanév hallgatóinak két és félszeresét fogja kitenni. Nem elég tehát az egyetemi épületek kibővítése, toldozása-foldozása, hanem a régi fakultásokon felül új fakultásokat kell építeni, a meglévő egyetemeken felül új egyetemeket kell alapítani. Az egyetemi épületek - kiterjedésüknél fogva - ritkán helyezhetők el ugyanazon a "campuson"; az egyes fakultások sokszor egymással ellentétes városrészekbe kerülnek.

Mi következik ebből az egyetemi könyvtárakra?

Egyrészt az, hogy a megnövekedett számú tanulóifjúság, a nagyobb létszámú professzori kar (Párizsban az előadók száma 1955. és 1960. között megkétszereződött) s a kutatók befogadására elegendő nagy olvasóteremmel, nagyobb állománnyal - s a heti hat napon át, napi 9^h-tól 21^h-ig tervezett nyitvatartás biztosítására nagyobb személyzettel kell rendelkezniük.

Következik továbbá az is, hogy fel kell hagyni a régebbi törvényeken és hagyományokon alapuló központi könyvtár gondolatához való görcsös ragaszkodással s át kell térni a - továbbra is központi igazgatás alatt álló, de az illető fakultás körébe vitt - fakultási könyvtárak rendszeresítésére.

A főiskolai reform különösen két mozzanata van nagy befolyással az egyetemi könyvtárak jövő működésére.

*Az előző egyetemi könyvtári tanulmányi napokat 1949, 1952, 1955, illetve 1958-ban tartották.

Az egyik abban áll, hogy a tanulmányok menetét mind a természettudományok, mind a humán tudományok területén az eddigi két fokozatról három fokozatra emelték, amennyiben az előkészítő és felső tagozathoz a kutató munkába bevezető harmadik fokozatot is csatolták.

A másik, hogy az egyes szakok tagozódását többrétűvé tették. A természettudományok terén például az eddigi matematikai, fizikai és természettudományi képesítés helyébe nyolc licenciátus-fajta lépett, nevezetesen a matematikai, az alkalmazott matematikai, az I. fizikai, a II. fizikai, a kémiai, a biológiai, a földtudományi (science de la terre), és a fiziológiai-kémiai licenciátus.

Ugyanez a helyzet a bölcsészeti karon is. 1947-től kezdődően ui. az évek során pszichológiai, szociológiai, majd földrajzi licenciátus csatlakozott az eddigiéhez. Magának a fakultásnak nevében is kifejezést nyert, mennyire növekszik fontosságában a szociológia, az etnográfia, a demográfia, az emberföldrajz és a civilizációk története, amennyiben az eddigi "faculté des lettres" elnevezés helyébe a kibővített tartalmi körű "faculté des lettres et sciences humaines" lépett. Hasonló tagozódás következett be a jogtudományi karon is. Mindennek a változásnak az egyetemi könyvtárral kapcsolatban az a következménye, hogy az állománygyarapítás folyamán a különböző fakultások között egyre nagyobb mérvű átfedésekkel kell számolni.

Azt is figyelembe kell venni az egyetemi könyvtárak újjászervezése során, milyen fejlődés tapasztalható a kutató munka technikai menetében. Mert az egyetemi könyvtár természetszerűen nem elégedhetik meg vele, hogy csak az oktatás terén álljon rendelkezésre mind a hallgatóságnak, mind az előadói karnak, hanem az egyetemen folyó kutatást is elő kell a maga részéről mozdítania. Az inézeti könyvtárak létrejötte igen sok esetben azzal magyarázható, hogy a professzorok nem támaszkodhattak elegendő mértékben az egyetemi könyvtár állományára.

A kutatók ma már szívesen engedik át a bibliográfiai kutatást másnak s támaszkodnak tájékoztatás szerzése céljából -valamilyen dokumentációs szervezetre. Tulajdonképpen már nem is annyira az őket érdeklő dokumentum egészére kíváncsiak, hanem arra, mi benne a lényeg. Erre is tekintettel kell tehát lenni.

Mindebből az következik, hogy az egyetemi könyvtáraknak szervezeti reformjuk során szakcsoportokból (secteurs spcialisés) álló fakultás-könyvtárakká kell átalakulniuk. Külföldön sok helyütt találkozni már ilyen átalakulás példáival. Hogy mindez ideig Franciaországban erre nem kerülhetett sor, az több körülményre vezethető vissza. Épületek terén 1949 óta sok korszerűsítési munkát végeztek s az elkövetkező két év alatt 9 új egyetemi könyvtári épület kerül tető alá. A további munkák megkönnyítése végett könyvtári típus-terveket fognak készíttetni.

Az üzemeltetési költségek 1949. és 1961. között lényegesen növekedtek. De például a rendelkezésre álló kurrens folyóiratok tekintetében még most sem kielégítő a helyzet, hiszen számuk a vidéki egyetemi könyvtárak közül csak kettőben haladja meg a 2000-t.

A könyvtárak teljesítményét sem lehet kielégítőnek mondani, ha az igénybevétel mértékét tekinti az ember. A beiratkozott növendékek közül egyre-egyre a Sorbonne-on 7, a jogi és orvosi fakultáson 11, ezzel szemben a gyógyszerertani karon 80 kikölcsönzött könyv esik. Vagy amíg a gyógyszerészeti karon 91 451 olvasóra 218 589 kötet, addig a Sorbonne-on 418 340 olvasóra csak 270 083 mű esik. Sajnálatos körülmény, hogy a vidéki egyetemeken a beiratkozott hallgatónak átlagosan csak 37%-a látogatja a könyvtárat. Érdekes, hogy itt az arány az 1959/1960. tanévben 1954/1955. óta nem változott. Egyébként a kikölcsönzött könyvek száma a vidéki egyetemeken hallgatónként 3,3-16,5 között változik.

A személyzet létszáma 1960-ban 748 volt. A terv az, hogy régi típusu egyetemi könyvtáraként 70, új típusu könyvtáraként pedig 84 személyes átlagot sikerüljön biztosítani. Ezen a létszamon belül a szakképzettség szerinti arány is meg fog változni. A tudományos könyvtárosok száma ui. a régi típusu könyvtár 6 főjéről az új típusban 26-ra, az un. technikai szervezeté 8-ról 21-re fog növekedni, míg az olvasószolgálati személyzetét (personnel de service) 36-ról 24 főre fog csökkenni.

Nagy gondot okoz az utánpótlás biztosítása, különösen a specializált szaktudású tudományos személyzet terén. Az eddigi szűkebb körű kísérletek után a felsőfokú és középfokú könyvtárosképzés teljes reformját vették tervbe. Mivel a könyvtárra váró feladatok igen különbözőek lesznek, azért erre a könyvtárosképzés során is figyelemmel kell majd lenni.

A reform végrehajtása során megoldásra váró problémák megkönnyítésére irányuló

intézkedések közül csak egyet említ meg még: a bibliográfiai tájékoztatási központ felállítását, egyelőre csak a természettudományi szakok megsegítése céljából.

Expozéját a könyvtáriügyi főigazgató azzal a kívánsággal fejezte be, hogy a könyvtárosok több figyelmet fordítsanak a dokumentáció és a felvilágosítás kérdéseire. Véleménye szerint ui. milyen mértékben hajlamosak a tudósok arra, hogy a dokumentáció kérdéseiben figyelmen kívül hagyják a könyvtárosok szerepét, ugyanugy a könyvtárosok is kevés figyelmet szentelnek a dokumentáció és a felvilágosítás problémáinak.

*
* * *

Lelièvre, az egyik könyvtáriügyi főfelügyelő az exposéban foglaltakat lényegileg a következőkben részletezte:

Az egyetemi könyvtárak szerepe kettős; egyfelől meg kell tanítani a hallgatókat a könyvek használatára, másfelől a tudományos kutatáshoz szükséges felvilágosítást és dokumentációt kell megadni, illetve elvégezni a professzorok és a felsőéves hallgatók számára. A kettőt azért nehéz összeegyeztetni, mert a tudományos kutatáshoz szükséges nyugalmat és csendet 350-400 ülőhelyes termekben nehéz biztosítani. Kevés diákkal és kevés tanárral ez valamikor régen nem volt nehéz feladat, Sok diákkal és sok tanárral azonban csak a kérdés ujfajta megszervezése esetén lehet zöld ágra vergődni.

Az átszervezésnek három irányúnak kell lennie.

Először is szükség van adminisztratív átszervezésre. Ez abban áll, hogy az egyetemi könyvtár égisze alatt az egyes fakultásokon belül szakcsoport-könyvtárak létesülnek. A könyvtárak vezetés szempontjából tehát az egyetemi könyvtár igazgatója alá tartoznak, mint ahogyan az egyetemi könyvtári bizottság továbbra is a rektor elnöksége alatt áll. Ennek a bizottságnak a feladata az állománygyarapítás egységes elveinek megállapítása s az egyetemi könyvtár szolgáltatási problémáinak tisztázása. A logikus az lenne, ha szakcsoport-könyvtáraként egy-egy albizottság foglalkoznék a szűkebb körű kérdésekkel.

Azután szükség van funkcionális átszervezésre, 10 000 hallgató könyvtári ellátása, - már pedig egyetemenként kb. ennyire lehet számítani, - csak hierarchikusan mehet végbe. Ez annyit jelent, hogy külön-külön kell kiszolgálni az előkészítő fokhoz tartozó (étudiants de propedeutique), a felsőéves (étudiants de second cycle) és a kutató fokozathoz (troisième cycle) tartozó hallgatókat.

Az előkészítő fokozatu hallgatóknak mintegy 70%-a az első évvégi vizsgák alkalmával ui. kiesik. Felesleges lenne tehát velük a bonyolultabb bibliográfiai készséget megszerkesztetni, elég, ha az egyszerűbb segédkönyvek használatára tanítják meg őket. Ezért kell tőlük a felsőéveseket különválasztani. Egyébként ennek a két fokozatnak kiszolgálása a hagyományos módon, a nagy olvasótermekben történik. - A harmadik, tehát un. kutató fokozatba tartozó növendékek előtt, akik már szakvizsgára készülnek, disszertációjukat készítik, tehát komoly kutatást végeznek, a tervezett szakcsoport könyvtárak is megjelenésüknek. (bibliothèque à secteurs spécialisés).

A szakcsoportokat természetesen nagyon rugalmasan, a rokon studiumok egybefogásával kell megállapítani, hogy a kutatás irányaihoz, a nevelési elvekhez és a hivatások kereteihez alkalmazkodjanak.

Az átszervezés harmadik területe építészeti vonatkozása. A régi, a hagyományos könyvtárépületek megmerevedett formában olvasótermekből és raktárakból álltak; a raktárakban elhelyezett könyveket az olvasótermekben dolgozó olvasókkal a könyvtárosok hozták össze. Az új könyvtár rugalmas, változtatható struktúrájú. Benne mozgatható válaszfalakkal, - lehetőleg könyvvállványokkal - egymástól könnyen elkülöníthető helyiségek fogadják magukba mind az olvasókat, mind a könyvvállomány egy részét, amely a szabadpólc-rendszer útján közvetlenül áll az olvasók rendelkezésére. Tehát nem is annyira az osztályozási rendszeren fordul meg az ilyen könyvtár használhatósága, hanem azon, milyen csoportokat alakítanak ki a rokon szakokból ugyanazon teremben. A korszerű épületnek azért kell rugalmas beosztásúnak lennie, mert nemcsak az egyes fakultásokon belül, hanem az egyes szakok részéről is más-más problémák megoldása léphet előtérbe. A természettudományok legtöbbje részéről például a kutatás fontosabb kelleke a folyóiratdokumentáció, mint a monográfiák olvasása. A humán tudományok körébe vágó kutatás elsődleges kelleke viszont az irodalmi hagyatékok s csak másodsorban van szükség a periodikus irodalomra és az újabb kiadványokra.

Újításra van ezen felül a könyvtárosképzés terén is szükség. Az eddigi po-

lihisztor típusu könyvtáros helyébe a specialista könyvtárosnak kell lépnie.

A feladatok sokfélesége, a személyzet kis létszáma, a költségvetési keret elégtelensége a feladatok fokozatos elvégzését teszi csak lehetővé. A fokozatosság elvének mind az építkezések, mind pedig az állomány-átcsoportosítások terén érvényesülnie kell. Az új csoportok kialakítása ui. sok időt, nagy személyzetet kíván, ezért az egyes fakultásokon belül egyszerre egy-egy szakcsoport, például a biológia, a matematika, a fizika, a kémia szakcsoport-könyvtárát lehet csak kialakítani, s azután áttérni a többiére.

A reform az állomány kiegészítését is megkívánja, hiszen az egyes határterületeken mozgó munkákat majd több példányban kell beszerezni, hogy mindegyik szakcsoportba jusson belőlük. Az állománygyarapítás terén nem szabad a jövőben pusztán az egyes professzorok kívánságainak teljesítésére szorítkozni, hanem a szakterületek rendszeres bibliográfiai feltárására támaszkodva kell a beszerzéseket eszközölni. Mindez csak szakaszokban, fokozatosan mehet végbe.

A II. ülést a bibliográfiai felvilágosítás problémáinak szentelték. Az előadó, ugyancsak Lelièvre főfelügyelő, a kérdést a következőkben foglalta össze.

Előjáróban megemlítette, mi vezetett a bibliográfiai felvilágosítás kérdésének az érdeklődés homlokterébe állításához. Amikor a felsőoktatási reform következtében újonnan szervezendő, ún. természettudományi egyetemi kollégiumok (collèges scientifiques universitaires) könyvtárainak felállítására került sor, egy-egy alapjegyzéket állítottak össze mindazokból a könyvekből és folyóiratokból, amelyekre mint alapállományra minden ilyen könyvtárnak szüksége van. Az a megfontolás vezette a könyvtárügyi főigazgatóságot ebben, hogy az alapállományt az egyes kollégiumi könyvtárak - a helyi viszonyoknak és sajátos szak-szükségleteiknek megfelelően - majd bővíthetik. Összeállítása tehát a hallgatók használatára szolgáló kézikönyvek, alapvető monográfiák, segédkönyvek és a tanárok szükségleteinek kielégítését célzó általános jellegű folyóiratok szemmel tartásával történt. Mivel azonban minden intézet a dolgok természeténél fogva nem látható el minden szükséges munkával, olyan naprakész állapotban tartott bibliográfiai nyilvántartás rendszeresítését határozták el, amelynek alapján minden szükséges munka másolata - akár eredeti nagyságban, akár mikrokártya, mikrofilm, vagy xerox-másolat alakjában - minden kollégium számára könnyen be legyen szerezhető.

Ennek a kölcsönzés - rendszernek megvalósítása hierarchikusan felépülő dokumentációs hálózat útján lesz majd megvalósítható. A hálózat munkájának sikere természetesen az érdekelt könyvtárak együttműködését feltételezi. A könyvtárak munkájának ezeken a közös tényezőkön kell nyugodnia:

- 1/ naprakész állapotban tartott központi katalógus,
- 2/ gyűjtőkörök szerint megosztott állománygyarapítás,
- 3/ a célnak legjobban megfelelő másolóberendezés alkalmazása.

Megvalósításra váró ideális állapotként az lebeg a Könyvtárügyi Főigazgatóság szemében előtt: egyetlen kutatót se kelljen kérésével elutasítani, ha valamely könyvtárhoz a munkájához szükséges mű beszerzéséért fordul, hanem a bibliográfiai nyilvántartás útján gyorsan be lehessen a másolatot attól a könyvtártól szerezni, amelynek az illető munka gyűjtőkörébe vág, ahol tehát fellelhető. A másolóberendezés anyagi fedezetére az állománygyarapítás költségvetési keretének egy részét kell tartalékolni.

Egyelőre csak a természettudományok területén kerül sor a bibliográfiai szolgáltatnak felállítására. Alkalmas időben azonban mód nyílik majd a humán tudományok terén való kiépítésére is.

Megemlíti még, hogy a Könyvtárügyi Főigazgatóság mellett felállítandó Bibliográfiai tájékoztató központ (Service d'information bibliographique) a központi címjegyzékbe felvett művek egy-egy példányát be is szerzi, róluk címleírást készít és küld szét a könyvtáraknak, azután a felállítandó Országos Természettudományi Kölcsönkönyvtárban (Centrale nationale de prêt d'ouvrages scientifiques) helyezi el. Az egyes könyvtárak a kézhez vett címleírásokat egyrészt a saját állományukat tükröző katalógusukba helyezik, másrészt kialakíthatják belőle - saját használatukra - a központi kölcsönkönyvtár állományának katalógusát is.

*
* * *

Ezután Mlle Salvan annak az anketának eredményéről számolt be, amelyet az

állománygyarapítás felmérésére az egyetemi könyvtárak körében tartottak.

A felmérés egyrészt kérdőívek útján történt, melyeken az 1960. évi tudományos állománygyarapítás adatai iránt érdeklődtek, másrészt pedig egy - főként angolszász művekből álló - újabb irodalmi jegyzék alapján annak megállapítására törekedtek, mi van meg az alapvető művekből az egyes könyvtárakban. Eredményként az volt megállapítható, hogy egyrészt a beszerzés - a párizsi könyvtárak kivételével - szinte kizárólagosan kérdés alapján megy végbe, másrészt az egyes könyvtárak között a külföldi természet-tudományos irodalom tekintetében nagyok, a humán irodalmi termékek tekintetében pedig kicsinyek az eltérések.

* * *

A beszámoló követő vita során több érdekes javaslat hangzott el. Ezek közül a fontosabbak:

- a könyvtári munka végzése terén ahelyett a rendszer helyett, ami szerint ugyanaz a könyvtáros mindig vagy az állománygyarapítás, vagy a katalogizálás, vagy a folyóirat-kezelés, stb. munkáját - tehát ugyanazt a munkafajtát - végzi, nem lenne-e célszerűbb egy-egy szakterület (pl. fizika, kémia stb.) minden könyvtári munkáját egy-egy könyvtárosra bízni?
- nem lehetne-e - holland mintára - központosítani a beszerzéseket s az egyetemi könyvtárnak az egyes intézetek számára központilag elkészíteni a megrendelt művek címleírását is, egy példányt természetesen a központi katalógus számára tartva meg belőle?
- gyorsan kell az egyetemi könyvtáraknak a kutatók kérését teljesíteniök, akkor az intézetek szívesen támaszkodnak rájuk s felhagynak az eddigi vetélkedéssel.

A III. ülésen Lelièvre főfelügyelő mint előadó az újjászervezés egyes részleteivel foglalkozott,

A közös ügyvezetés alatt álló szakcsoport-könyvtárakban kívánatos, hogy a három fakultás, nevezetesen a jog- és gazdaságtudományok, az irodalom- és társadalomtudományok, a természet- és műszaki tudományok fakultásai közös osztályozási rendszert alkalmazzanak. A közös osztályozási rendszer a központi katalógus kialakításának is alapfeltétele.

A kutatók munkafeltételének az a biztosítéka, hogy a könyvtár igénybevétele az oktatás fokozatai (lévesek, felsőévesek, kutató fokozatuak) szerint rétegeződjék.

A szakcsoportok kialakítása más és más lesz az egyes fakultások szerint. A természettudományok terén elégnek látszik négy csoport szervezése. Az irodalom- és humán tudományok terén a kérdés még megvizsgálásra vár, bár bizonyos párosítások maguktól kínálkoznak, pl. klasszika-filológia és archeológia, szociológia és társadalomlélektan, földrajz-történelem, stb. Ügyelni kell majd rá, hogy a szakcsoport olvasótermek megfelelő sorrendben következzenek s elegendő raktári felülettel bírjanak s így a szabadpolcok bennük szerephez jussanak.

Az expozé követő vitában ilyen kérdések merültek fel:

kis dolgozószobák álljanak a kisebb kutatócsoportok rendelkezésére, hogy egyrészt a nyugodt munka feltételei biztosítva legyenek számukra, másrészt ők se zavarják a többi olvasót;

- a szabadpolc alkalmasításával kapcsolatban nem kis gondot fog majd okozni a személyzet és az idő kérdése; a berlini "Amerika Gedenkbibliothek"-ben ui. naponta két órán át 25 személy szükséges a könyvek helyrerakásához és elrendezéséhez, Tours-ban pedig a 30 000 kötetes "en libre accès"-könyvtárrész rendezéséhez ugyanannyi óra időt kell fordítani, mint amennyiből a nyitvatartás időtartama áll;

- azt a javaslatot, hogy esetleg hallgatókat lehet a rendezésre alkalmazni, a könyvtárosok nagy többsége elutasította, mivel az ilyen megoldás a tapasztalat szerint csak rendeltetésre vezet.

Mlle Salvan - mint előadó- azt a kérdést elemezte, milyen osztályozási rendszer alkalmazása látszanék leginkább kívánatosnak az irodalom- és a humán-, valamint a jog- és társadalomtudományok terén.

Véleménye szerint az ETO ugyan megfelelőnek látszik, szükséges lenne azonban az irodalom- és humán-tudományok területén a 4 és 8 fő osztályok átcsoportosítása. Ami a jog- és társadalomtudományokat illeti, ezeknél az ETO 3 főosztálya igen vitatható, s feltétlenül radikális revízióra szorul.

Az ezt követő vitában:

- erős aggodalom hangzott el az ETO-nak a jog- és társadalomtudományok csoportjában való alkalmazásával szemben; ennek eredményeként az a határozat született, hogy külön bizottságot alakítanak a nehézségek megvizsgálására;
- felmerült a gondolat, a jog- és társadalomtudományi szakcsoportban megszüntethető lenne a formátum szerint való elhelyezés a raktárakban, illetve elég lenne két (30 cm alatti és feletti) nagyságméret megtartása; a jogi könyveknek ui, mindössze 6%-a haladja meg a 30 cm-t.

Az ülésszakot bezáró Lelièvre főfelügyelő azzal búcsuzott az egyetemi könyvtárosoktól, hogy kemény munka vár a reform végrehajtásával kapcsolatban reájuk. A három év múlva megtartandó legközelebbi összejeövetelükön azonban már minden bizonytalanságról is nódjukban lesz beszámolni. (BZ)

KÜLFÖLDI KÖNYVEK ORSZÁGOS
GYARAPODÁSI JEGYZÉKE

TERMÉSZET

TUDOMÁNYOK

KIADJA: AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
1962. 2. évf. 3-4.sz.

← MEGJELENT

Sajtó alatt
TÁRSADALOM TUDOMÁNYOK 1962.
2.évf. 5-6.sz.

Tájékoztató és kölcsönző könyvtárosok
figyelmébe!

Megkönnyíti munkájukat, ha rendelkezésük-
re állnak a

KÜLFÖLDI KÖNYVEK ORSZÁGOS
GYARAPODÁSI JEGYZÉKE,

amelyek szakrendben tartalmazzák az utolsó
öt évben külföldön kiadott és a magyar könyv-
tárakban megtalálható külföldi könyvek bib-
liográfiai adatait és lelőhelyeit.

Évi előfizetési díjak:

társadalomtudományi sorozat 200,-Ft

természettudományokat és alkal-
mazott tudományokat tartalmazó sorozat
300,- Ft.

Megrendelhetők az Országos Széchényi
Könyvtárban, Bp. VIII. Pollack Mihály tér 10.
Tel.: 141-270, Csokszámszámt. 106 865-70.